

# Univerzita Karlova v Praze

## ZÁZNAM O PRŮBĚHU OBHAJOBY

### BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

**Název práce:** *Zdvořilost v české republice a v zahraničí*

**Jazyk práce:** český

**Student:** Hana Venerová

**Fakulta:** Pedagogická

**Studijní program:** Specializace v pedagogice – český jazyk – německý jazyk

**Vedoucí / školitel:** PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.

**Oponent(i):** doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

**Předseda komise:** PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

**Členové komise:** PhDr. Olga Palkosková, Ph.D.

PaedDr. Simona Pišlová, Dr.

PhDr. Pavla Chejnová, Ph.D.

doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.

**Datum obhajoby:** 13. června 2013

#### **Průběh obhajoby:**

Autorka byla upozorněna, že komise si je vědoma toho, že oponentčin posudek na práci nebyl do systému uložen včas, proto bude přihlížet k tomu, že některé problémy autorka nemusela stačit pro obhajobu připravit. Nicméně je zohledňována samotná práce a její nedostatky. Vedoucí práce navíc upozornila, že autorce nedoporučovala práci v tom stavu, v jakém byla předložena, podávat, ovšem odevzdání nezakázala.

Studentka prezentovala svoji práci, pohovořila o metodologii, popsala strukturu dotazníku a způsob jeho distribuce, pojednala o výhodách a nevýhodách. Seznámila komisi se závěry, škála pozdravů je podle ní v němčině větší, protože jednak se rozlišují pozdravy pro příchod a pro odchod, jednak během části dne. Svoji roli může hrát i vliv angličtiny.

Upozorňuje, že vzorek je malý, protože šlo pouze o výzkumnou sondu, ale také proto, že návratnost dotazníků byla velice nízká.

Již v prezentaci práce argumentuje, proč cituje tak, jak cituje.

#### Vedoucí práce

Studentka zpracovala aktuální téma, vyjadřování pozdravů v České republice a Německu. V teoretické části představuje několik pojetí zdvořilosti, věnuje se funkcím zdvořilosti, teoretická východiska funkčně propojuje s problematikou pozdravů. Teoretická část je poněkud disproportní – více

pozornosti je věnováno kooperačnímu principu (Grice) než principu zdvořilostnímu (Leech), ale ani s jedním z těchto pojetí se pak v empirické části nepracuje. Doporučila bych též detailnější popis teorie mluvních aktů, na niž pak autorka v empirické části navazuje. Vzhledem k tomu, že autorka pracuje i s příručkami etikety, doporučovala bych zahrnout i práce Ladislava Špačka.

Autorka využila metody test kompletnosti diskurzu, na jejíž úskalí a výhody poukazuje v popisu metodologie. Dotazník byl dle mého názoru koncipován vhodně, autorka se však nezmiňuje o průběhu pilotáže. Při vlastní analýze byla brána v potaz nejen národnost, ale i věk respondentů. Autorce se povedlo odhalit jisté tendence typické pro současné mladší i starší mluvčí češtiny a němčiny. Interpretace u jednotlivých otázek považuji za dostačující, závěr by mohl být obsírnější, syntetizující. Dotazník v české i německé verzi by měl být součástí přílohy.

V práci se nevyskytují závažnější nedostatky, zmíním jen chybně napsané jméno P. Grice (s. 11 a 12) a na s. 48 lexém Němčina). Po stylistické stránce je práce vyhovující, objevují se jen malé odklony od odborného stylu. U některých citací není zřejmé, zda byl citován originál, či sekundární zdroj – bylo by dobré naznačit, zda autorem překladu cizojazyčných úryvků je sama autorka.

Práce přináší zajímavé poznatky z oblasti zdvořilosti, zachycuje tendence, které se v současnosti objevují o dvou etnik. Je založena na uznávané vědecké metodě, interpretace získaných dat je solidní. Data byla přehledně kvantifikována. Oceňuji komparativní přístup.

#### Připomínky vedoucího práce

Pracujete se dvěma dimenzemi – věk a národnost. Mezi kterými skupinami jste odhalila největší rozdíly?
U některých položek se objevují anglicismy. Které skupiny jich nejvíce užívají?
Odhalila jste rozdíly mezi jednotlivými pohlavími?
Věnujete se i neverbální komunikaci. Jaké závěry v této oblasti z Vašeho šetření vyplývají?

#### Reakce autorky

Autorka tvrdí, že mladí Němci si tykají v mnohem větší míře než Češi, naopak v češtině může mít užívání formy pozdravu genderovou bázi (ženy – ahojky, čauky). Neverbální komunikaci neřadí mezi pozdravy.

#### Oponent práce

Vzhledem k tomu, jak ambiciózně je zaměření práce formulováno (úvod), je skutečnost, že výzkum proběhl u pouhých 48 respondentů, značně omezený. Respondenti jsou charakterizováni velmi obecně (věk a pohlaví), žádné další charakteristiky se u nich neuvádějí. Vzhledem k tomu, že pozdravy patří mezi nejkonvenčnější případy řečového jednání a mluvčí si zpravidla vybírají z velmi omezeného repertoáru, je otázka, co vlastně práce mohla vůbec zjistit.

Nikde se neobjevuje ani zmínka o specifických (klubových, spolkových aj.) pozdravech, o způsobech zdavení v různém prostředí (masové komunikační prostředky, internet). Občasné historické exkursy jsou namátkové. Ostatně lze pochybovat, že pozdrav *ciao* byl v českém prostředí znám už v 19. století, daleko pravděpodobnější je jeho rozšíření od 50. let století minulého – pod vlivem filmu a populární hudby.

Rozšíření pozdravu *nazdar* bylo dáno vlivem sokolského hnutí, což zmíněno není, není zmíněn ani původní význam pozdravu *ahoj*.

Autorka směšuje pozdravy a oslovování, aniž by uvedla, že každé z nich má samostatnou funkci, i když se mohou vyskytovat dohromady, ovšem za různých okolností.

Opět se objevuje „hodnotící“ přístup ke zdvořilosti.

Činit jakékoli závěry, či dokonce srovnání českého a německého úzu při daném počtu respondentů nelze.

Uvádění výsledků v procentech je nesmyslné – jestliže např. u některého výskytu byl výsledek 8%, znamená to, že danou reakci poskytlo 3,84 respondenta?

Formule *Jak se máš? Co pořád děláš?* nejsou zjišťovací otázky (s. 41).

Objevují se citace z druhé ruky, navíc se zkreslením (H.P. **Grice!**), není dodržováno grafické rozlišení autorského textu a jazykového materiálu (citace jsou psány kurzívou stejně jako jazykový materiál).

Jestliže autorka uvádí, že Griceovy maximy překládala sama, je otázka, proč je přinejmenším zčásti opsala z Pragmatiky v češtině. *Ambiguity* je „dvojznačnost“, nikoli „dvojsmyslnost“ (= skrytě neslušný význam). Nic jako „konverzační aplikatura“ (s. 13) neexistuje, překlad chybně opsaného citátu z Culpepera (s. 22) ukazuje, že autorka nezná význam pojmu/termínu *redressive action*, který je v teorii zdvořilosti značně důležitý.

Způsob citování je chaotický a naprosto neodpovídá normě.

Doporučení pro autorku: Uvést materiálové výsledky v úplnosti, celkové kvantitativní údaje místo procent. Přepracovat citace podle normy.

### Dotazy a připomínky oponenta práce

Viz oponentovo hodnocení a posudek práce výše.

### Reakce autorky

Na připomínky oponentky autorka reaguje zjištěními, že: Němci se ne vždy zdraví, oslovení jako kontakt nepovažuje za pozdrav. Rozdíly mezi spolkovými zeměmi nebyly sledovány. Pojednala o genezi pozdravů čau a nazdar, upozornila na posuny v chápání a percepci druhého z nich. Připustila špatnou terminologii a nedostatečnou znalost jednoho ze zdrojů (využívala jej zprostředkovaně).

### Diskuse

Probíhala po celou dobu obhajoby.

### Stanovisko komise

Studentka se pečlivě připravila na všechny připomínky, její obhajoba byla promyšlená a adekvátní situaci. Přes veškeré zásadní nedostatky práce proto práci uznala jako bakalářskou.

**Výsledek obhajoby: dobře**

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

[jméno předsedy]